

ВХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

Телеф. Редакції: 29-41.
Друкарні: 29-26.
—
В СПРАВИ ОГОЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМИ-
СТРАЦІЙ.
—
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

„В розмові зі мною Чемберлен цікавився польсько-литовськими переговорами і підкреслював зацікавлення Англії в справі закінчення війни в східній Європі. На звістку про проголошення нової конституції, в якій Вильям акцентував увагу на збереженні Литви, Чемберлен запитав, чи не викличе це труднощі в польських переговорах з Польщею. На це сказавши (Вальдемарські, що порозуміння з Польщею перед розв'язкою війниської kwestii могло би бути тільки провізоричне. Литви безумовно не об'являв рішення Раді Амьстердаму, як Вильям признав Польщі. Нова литовська конституція, що проголошена Вильямом столицю Литви, не суперить остальній резолюції Ліги Націй, як признав, що Вальдемарські Лиги Націй, як признав, що Вальдемарські польсько-литовського спору. Ми не можемо не помістити цієї точки в новій конституції, хоч далося про аржання, як виключити той факт".

Дальше оприлюднює Вальдемарські Фасе.

раційні радони польської преси. Бо коли ми з англійськими журналістами говорили про польсько-литовську федерацію, то не думали про федерацію з теперішньою Польщею, тільки ми на увазі минулих часів. Тепер федерація є виключена, хоч не можна перебільшувати, що статистика за 500 чи 1000 жит.

З приводу литовської прокламації Вілнського (сталинського) Литви польська дипломатія думає вийти з резерву і гострою нотою запротестувати проти цього факту. Таким чином в польсько-литовському казанні зберігається напруга, знову піднісшуючи ознаки драматичності.

Даліше показішим є югословенсько-італійський конфлікт. Студентські демонстрації в Італії й Югославії є мирним його загостренням.

Що є праткою цих демонстрацій?

Починуючи з італійсько-югословенських демонстрацій в італійській роменії на яких є, т. зв. негустунські конференції. В липні 1925 р. Італія й Югославія відновили взаємні договори у Негтуні про вирішення спірних справ у kwestії Фіуме, Зари, повстання довою та культурних й економічних справ на італійсько-югословенському пограниччі. Італія ратифікувала ці договори, бо вони були для неї корисні. В Югославії повстала сильна опозиція проти негустунських договорів, зложена головним чином з безпосередньо пограничних хорватів і далматинців. Через те ратифікацію цих договорів Бідгород остаточно відкладає, примушений ратифікувати зі сильною обидливою партією Радича та вистроями серед молоді.

Та в останньому часі під впливом англійських фінансових код, які у відношенні до Югославії зробили залежним від ратифікації негустунських договорів, Бідгородський уряд постановив перевести ратифікацію. Рада міністрів внесла вже постанову про пропозиції негустунських договорів скрутності. Проти ратифікації пристрасно висунули все ще популярний хорватський атажок Радич і Прібічич, виступаючи не лише проти Італії, але й проти Бідгородського уряду. Радича активно підтримала студентська молодь, демонстраціями, протестуючи проти італійських зазіхань й угодовитості власного уряду. Почалась демонстрація по всім установам Югославії, особливо гострий характер приймаючи в Сербені й Спліті. Відомо, що ці події були демонстрації італійськими студентами у Венеції, Мадриді й Римі. Югославський уряд не перемогівся зі своїми демонстраціями, внаслідок чого є багато ранених з боку студентів і поліції. Югославська поліція оберігала італійське посольство в Бідгороді та італійські консуляти в Югославії. Та сама функція відносно югославських представників припала в участі італійської поліції.

Підчас вистави парижської коміткої опери в Бідгороді публікація маніфестуала в честь Франції, хизаючи ворожі охили на адресу Італії. Наслідком кривавих сутичок між студентами й поліцією зачинено університет у Бідгороді. В окупітні опозиційні партії гостро атакують уряд за брутальну поведінку поліції зі студентами. Італійський уряд терла свого Бідгородського посла ген. Бордеро переслав протестаційну ноту, не звалаючи на вибачливості югославського міністра закорд. справ Марінічича. Югославський уряд розпоряджався більшістю в скрутності, постановив за волю цілу перевести ратифікацію потугських умов, що викликає загальне обурення в краї. Ці події у наслітку можуть довести не лише до хабітної кривавості в Бідгороді, але й до червоності розпалити югославсько-італійську ненависть в непередбачених похи-шо кон-септивітні.

Коли в Європі боротьба між державами й народами відбувається при допомозі погрозових заяв, нот, а найниже демонстрацій, то у великій китайській державі з новою силою шаліє жахлива громадянська війна.

Вигляди наміньського національного уряду захопити Пекін при допомозі армії ген. Фенга захиталися. Японський голова ген. Чанг-Тео-Лін прийняв свій відступ і невдільно перейшов до заступу проти полудневих військ, що нахилилися у віддані 70 км. перед Пекіном. Манджурська армія несподіваним ударом захопила цілий ряд місцевостей, що вже були в руках наміньців, примушуючи останніх податися. Одночасно між обома китайськими арміями створила Японія нейтральну зону довкола Тейн-Тау і Тейн-Сіну, забороняючи переступати й наміньцям і манджурцям. На ділі є це активна допомога Чанг-Тео-Лінові. Одночасно Америка постановила вивести свої відділи в Китаю, не бажаючи своєю присутністю на китайському терені санкціонувати японських зазіхань на імір. Ясно, що це більше напруження внаслідок на Далекому Оході, де в рівній мірі перебігають інтереси великих держав: Японії, Великих Держав, Вел. Британії й Франції.

Ось жмуток голих відомостей і фактів, які доводять, що міжнародний хаос кипить, вінуваючи гірше клекотіння.

ГОЛОД У ЖИДІВ НА КРИМУ.

(ж) З Москви повідомляють про вибух голодної кризи у жидівських колоніях на Криму.

3 парламентарної арени.

(Власні телефотограми з 31. травня 1925)
СОЯМ У СПРАВІ ВИБОРЧИХ ЗЛОВНИ-ВАНЬ.

(ж) Сьогодні знову радиль адміністративна комісія над внесенням, попольських клябів, ППС і „Ваволени“ про вибір надзвичайної слідчої комісії для виборчих зловживань. Референт внесків ППС і „Ваволени“ пос. Путтев домагався вибору комісії, а референт внесків революційних клябів Чкавський (ХД) пропонував вибрати раніш підкомісію для подібного розслідування пропозицій вже засідає. За те уряд заявив рішуче проти вибору надзвичайної комісії. Нині абрава голос від імені уряду міністр внутр. справ ген. Саладковський. Він признав отверто, що по його розпорядженні адміністрація помагала лісти тило і, поклачується при тім на добре право, а навіть обов'язок кожного уряду перевести вибори по думці, як для уряду найкраще. На думку п. міністра в допомоговій акції для і-ки були справді мінуси, але плюсів було більше. Уряд пам'ятав, що не має оверти у попереднім соймі. Посольські внески на думку міністра не представляють конкретних закидів. Коли мають такі закиди, є то розслідувати їх в річці Найвишого Суду. Тому уряд є проти вибору ядава. слід. комісії, тимбільше, що можна створити шкідливий прецедент на будуче. М. і. міністр заявив, що не думає звільняти урядовців від урядової тайни щодо есенціальних відань перед комісією. Після живої дискусії міністр забрав знову голос відкидаючи закиди, що уряд не хоче співпрацювати з соймом. Якщо сойм вибере комісію, яка буде розглядати конкретні закиди зловживань, то уряд тоді займе становище. При голосуванні 17 голосами проти 18 адміністративна комісія рішила вибрати надзвичайну комісію. В той спосіб комісія прийде небагом на пленум із внеском про вибір спец. слідчої ком. сойм скористав в тому випадкові з упрямлінням на основі 34 статті конституції, яка признає соймові право виділяти спеціальні комісії, установляти їх склад і обсяг компетенції. При голосуванні енергнуло увагу, що за вибором комісії голосував також пос. Рогутка (НПР) вибраний з лісти 1. 6 не повний доказ ферментів у клябі і-ки. Наприкінці засідання посол Соболевський (і-ка) сказав заяву, що клябі і-ки в надзвичайній комісії участі не візьме. Це таж характеристичний момент з уваги на становище клябу і-ки, який голосував за нагіллість внесення на пленарнім засіданні сойму в справі виборчих зловживань.

Д-р Бронислав Овчарський

приниме 2 червня 1925

у внутрішніх недугах у літнім сезоні в Криничі під „Тополями“.

ОСВІТНА КОМІСІЯ.

Справа станіславської гімназії.

(ж) В освітній комісії переведено поді рефератів внесків, які надіслали до комісії. Пос. Лянгер отримав реферат про повелізацію декрету в справі утворення державного зоологічного музею. Пос. Прухнік (ППС) реферат у справі законі залій закону про кваліфікації учителів середніх шкіл. Реферат над внеском У. крайського Клябу в справі закінчення 5-тих класів української гімназії в Станіславові віддано пос. Міленя Рудняцький.

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ СОЙМУ.

(ж) На вступі марш. Дашинський заявив, що перший буде розгляданий бюджет між-стат. зем. справ, у суботу між-стат. осадів, в понеділок п'ять татів бюджету до між-стат. закорд. справ ядава, в вівторок бюджет між-стат. внутр. справ. У дискусії промовляв пос. Раді (Ж. Кд.). Жалися, що не всі жиди изліз адієсна транзитний переворот. Заявив про позитивне відношення жидів до уряду та держ. польських справ. Пос. Януш Радзіва (і-ка) виголосив велику промову, присвячену полеміці з ділою польською та непольською опозицією. Показав відносно після травня бачить переведення у закорд. політиці, а саме в моменті, що міністри закорд. справ поучають під собою крипний грунт. Признав, що гравать Польщі й внутрішні й зовнішні небезпеки, однак вірять у гевій польської рації. Не перецінює небезпеки комунізму, але запевняє, що т. зв. посідаючи класа признає потребу зем. реформи (голос: Прівак, але за дороги гроші). Далі спиняється над фінансовою ситуацією, вважаючи найбільшим успіхом післятравневого уряду стабілізацію заліж. Запевняє, що зрештою сам марш. Пілсудський не вважає нинішнього стану Польщі злім за нормальний, ані за тривалий. Перечить, начеб у Польщі накулава фашізм і боронить марш. Пілсудського перед закидом, диктаторських зазіх. Маршал. Пілсудський, мовляв, іде шляхом освіченого демократизму.

ПОЛЕМІКА РАДЗІВІЛА З УКРАЇНЦЯМИ.

Останній уступ своєї довгої промови Радзіва присвятив т. зв. меншостейській проблемі. Запевняє, що належить до тих політиків, які в принципі стоїли за становищі повної рівноправності меншостей

С. Свеніцький.

Розквіт культурно-національного життя Східної Білорусі.

(Продовження).

Тут письменник підійшов до дуже дразливого питання, якого він щоправда ніде не вирішує, але яке в практичному житті щоденно вирішується. Ожте коли тільки якась більшість може знати потреби держави-громади, то вона може перелити право і обов'язок задоволення цих потреб на одного. Це буде диктатура оди-иці і їм права більшої, яка що одиницю із себе видала і понав себе видигнула. А що се піднімає собі меншість, тому очевидно кожне найменше опущення в окресленні і виконанні прав та обов'язків більшої і меншості родить насильство та відір насильства і кривди.

Найкраще виступав не в оповіданні Бядулі — „Боднар“. — Працював майстер постійно, на всю округу своїми виробами славився, кожний динів їх і радо набував. Аж тут „сама пані“ з дво-ра, сама поміщиця замовила в нього ріжного виробу чимало. Боднар весь загорівся. Досі працював він для темних людей, що на красі зовсім не визнаються, але ось тут належно оцінять його мистецтво! Пані, це не проста жінка, ось йому гуддя і похвала! І боднар із своєю боднарською снуєть сон краси, паніють мрії про славу за матеріал, форму, виконання. Ремісник стає дійсно мистцем. Це переображення людини у творчому захопленні не дає нікому так прокообразити, як це вийшло у Бядулі. Але й розчарування боднара не було краю, коли пані, не кинувши оком на вишоби, веліла все передати на кухню... Боднар

завів... Але другі боднари будуть вже мудріші, та в громаді і для громади працюватимуть і від неї похвали очидатимуть... бо в дійсності, яке діло панам до світа мрій простого мужика, що він їх зачарував у якийсь простий виріб, що їх леліє на майбутнє свого життя, що мріє, одним словом, про далекі овиди, де небо з землею сходяться...

В оповіданнях про те, як „білі“ контрреволюціонери, пани і їх оборонці хотіли завести давній лад і назад підчинити Білорусь своїм порядкам і законам, ні один білоруський письменник, старший і молодший, не виходить поза рамні зображення факту, особливо якогось моменту перемоги — здебільша моральної. Білоруси скуповаті на слова, вони не люблять шаблону, пустословної суєти, голосного думання (обов'язково про природу і вагу хвилі), в них воно по добрій традиції звязків з великою світовою літературою виходить — ясне само собою, кількома штрихами, легким протиставленням.

Побіч Бядулі — видіє Цішка Гартиня. Це перш усього публіцист революції, істун нового життя, оборонець законності його появи. Його роман „Сокі палини“ (Балькова воля 1922. На перагібє 1926) — це велика епопея нового життя робітника і поступенного замирання старого світогляду. Правда — чимало від цього є старожданства морального і фізичного людини, що живуть шаблоном, ось як для героїні роману — Зоці, що своєю пасивністю творить повну протилежність до діяльного Рыгора. Але це від того, що вона не рішається стати на шлях повної рівноправності, що вона в захопленні бере момент насолоди, щоб покутувати все життя; вона віддає усе, одержуючи тільки дрібну... Але можливо, і вона підніметься на велике діло. Про те скаже цінно третя частина роману.

Як ширій працівник доби розквіту культурного і політичного життя своєї нації, Гартиня дає прекрасні нарис повноти цього життя в збірці „Трескі на хвалах“ (1924). Часи голоду, борні, напору сусідів, звиченого ніби панством світогляду, поступенне насладжування самопошани через пошану других і розуміння їх потреб — ось зміст 16-ти оповідань та образків, в яких переходить перед нами широка гама кри-сок і тонів нового життя Білорусі. Життя це з вислідом і виявом постійно великої революції світоглядів і дійсності.

Першим ступнем цієї великої революції є поява простої сільської мови в школі, науці, політиці, державі. Це-ж на Білорусі одна з найбільших і найглибших революцій, за право на яку, за законність якої йде скрізь по всій Білорусі однакова боротьба. І боротьба отся стає одинокою метою життя. Не досягнути її — значить не жити, умерти на все. Не за право владі — виходить — йде революція, а за світогляд за право на добрі наслідки здійснених ідей революції. Ось чому письменник, що боронить та-и: „ухліз ад приказу наркомашастів — гата контрреволюція... Пам'ятайце... Гета наша перадапошня напам'янення тям, хто зловив стареца йсній насупрошу...“ (Трескі на хвалах 161 ст.), що не боїться в літературі стати в обороні хочби навіть революційного уряду, остав все таки добрим і інтересним письменником... Казьонщина, безпідставної самопохвальби і пус-того савословія революції і новому устроєві, немає ніде в творах білоруських письменників, навіть у справжніх партійців, що через „Малад-иця“ хотіли би насадити комунізм на всьому світові.

(Продовження буде.)

